

NATURVÄRDE SINVENTERING NORRA HÖGALID

STOCKHOLMS STAD, STOCKHOLMS LÄN

2021-03-26

wsp

NATURVÄRDE SINVENTERING NORRA HÖGALID

STOCKHOLMS STAD, STOCKHOLMS LÄN

KUND

**Primula Byggnads AB,
Stiftelsen Borgerskapets Enkehus och Gubbhus**

KONSULT

WSP Environmental Sverige

WSP Sverige AB
121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7
Tel: +46 10 7225000

wsp.com

KONTAKTPERSONER

Tove von Euler
010 – 722 93 12
tove.von.euler@wsp.com

Erik Lagerin
010 – 721 11 86
erik.lagerin@wsp.com

UPPDRAGSNAMN
NVI Högalid
UPPDRAGSNUMMER
10313204
FÖRFATTARE
Erik Lagerin
DATUM
2021-03-26
Granskad av
Tove von Euler

DOKUMENTINFORMATION

Naturvärdesinventering norra Högalid, Stockholms stad, Stockholms län

Följande personer har medverkat:

Erik Lagerin – Förstudie, naturvärdesinventering, bedömningar och rapportering

Tove von Euler – Kvalitetsgranskning, uppdragsledning

Maria Enskog Maxson – Uppdragsledning

Samtliga foton i rapporten är tagna av Erik Lagerin, WSP om inte annat anges.

SAMMANFATTNING

WSP Sverige AB har på uppdrag av Primula Byggnads AB och Stiftelsen Borgerskapets Enkehus och Gubbbus utfört en naturvärdesinventering (NVI) i två områden i norra Högalid, Stockholms stad, Stockholms län. Inventeringen är utförd i samband med detaljplanearbete. Syftet med en naturvärdesinventering är att identifiera och avgränsa de geografiska områden i landskapet som är av betydelse för biologisk mångfald samt att dokumentera och bedöma vilka naturvärden dessa områden har.

Utredningen inkluderar en förstudie av befintlig information om naturvärden i området, samt en fältinventering med naturvärdesbedömning samt klassificering av delområden som identifierats vid fältbesöken. I uppdragen kartlades även påträffade naturvårdsarter, samt särskilt skyddsvärda träd enligt Naturvårdsverkets definition. I utredningen ingick även framtagning av förslag på kompensationsåtgärder om naturvärden inom respektive område skulle påverkas av eventuell exploatering.

Av förstudien framgick det att områdena omfattas av en värdetrakt för eklevande arter utpekad av länsstyrelsen, samt att det norra utredningsområdet (område A) delvis ingår i en värdetrakt i Stockholms stads ekdatabas. Områdena är även nära angränsande till utpekade ESBO-områden, skyddsvärda trädmiljöer utpekade av länsstyrelsen, samt ett naturminne, Pålundsberget. Det södra området (område B) är även del av ett möjligt spridningssamband mellan Skinnarviksparken och Högalidsparken.

I dagsläget uppvisar utredningsområdena generellt låga naturvärden. Under fältinventeringen avgränsades fem naturvärdesobjekt med *klass 4 – visst naturvärde*. Objekten uppvisar bl.a. värden för fåglar och pollinerande insekter pga. förekomst av bärande träd och buskar, samt blommande trädgårdsväxter. Det finns även värden för ved- och mulmlevande insekter, mossor, lavar och vedsvampar, i form av hamlade lindar och hålträd med mulm. Goda substrat för mossor och lavar förekommer även i form av bergväggar och sluttande hållmarker.

Fem särskilt skyddsvärda träd med håligheter identifierades under inventeringen. Dessa träd har högre naturvärden än deras omgivning och gynnar t.ex. vedlevande insekter och svampar.

Trots att utredningsområdena inte uppvisar särskilt höga naturvärden så kan de ha värden som del av större spridningssamband för arter som lever i ädellövsmiljöer. Detta indikeras av förekomst av flera ädellövträd inom områdena, både enskilda och i alléer (alm, ask, bok, fågelbär, lind och lönn), samt av förekomsten av utpekade skyddsvärda trädmiljöer och spridningssamband i denna del av Södermalm. Då trädmiljöer blir allt mer fragmenterade i urbana landskap pga. ökad exploatering är det viktigt att bevara och stärka områden som underlättar för spridning av arter som lever i dessa miljöer. Detta inkluderar även möjliga spridningskorridorer i stadsmiljön som t.ex. alléer.

Om befintliga naturvärden i utredningsområdena riskerar påverkan från eventuell exploatering rekommenderas att kompensationsåtgärder vidtas för att minska denna påverkan. Lämpliga åtgärder inkluderar bl.a. att ersätta värdefulla träd som avverkas, sätta ut mulmholkar och att anlägga faunadepåer i respektive område.

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	4
1 INLEDNING	6
1.1 METODIK OCH OMFATTNING	6
1.2 OMRÅDESBESKRIVNING	7
2 RESULTAT FÖRSTUDIE	8
2.1 REGISTRERADE NATURVÄRDEN	8
2.2 SPRIDNINGSSAMBAND	9
2.3 TIDIGARE FYND AV NATURVÅRDSARTER	11
2.3.1 Skyddsklassade fynd	12
2.4 TIDIGARE TRÄDINVENTERINGAR	12
2.4.1 Alléer inom område A	13
3 RESULTAT FÄLTINVENTERING	14
3.1 NATURVÄRDESOBJEKT	14
3.2 FYND AV NATURVÅRDSARTER	21
3.3 SÄRSKILT SKYDDSVÄRDA TRÄD	21
4 SAMLAD BEDÖMNING	23
4.1 BEDÖMD PÅVERKAN PÅ FRIDLYSTA ARTER	24
4.2 FÖRSLAG PÅ KOMPENSATIONSÅTGÄRDER	25
5 REFERENSER	26

BILAGOR

1. Metodik NVI
2. Trädinventering Fojab 2018

1 INLEDNING

WSP Sverige AB har på uppdrag av Primula Byggnads AB och Stiftelsen Borgerskapets Enkehus och Gubbbus utfört en naturvärdesinventering (NVI) i två områden i norra Högalid, Stockholms stad, Stockholms län. Inventeringen är utförd i samband med detaljplanearbete för bostäder och utbyggnad av vårdplatser och seniorboende. Inventeringen i fält genomfördes vid två tillfällen, den 18 och 25 november 2020, av Erik Lagerin.

Syftet med en naturvärdesinventering är att identifiera och avgränsa de geografiska områden i landskapet som är av betydelse för biologisk mångfald samt att dokumentera och bedöma vilka naturvärden dessa områden har. Identifierade områden och sammanställning av befintlig information redovisas i rapporten.

I denna utredning ingick även framtagning av förslag på kompensationsåtgärder om naturvärden inom något av områdena skulle påverkas av eventuell exploatering.

1.1 METODIK OCH OMFATTNING

Naturvärdesinventeringen har utgått från metoden beskriven i SIS standard (SIS 199000:2014a och b) med tilläggen Naturvärdesklass 4 (*Visst naturvärde*) och Generellt biotopskydd. Enligt SIS standard får naturvärdesinventeringar i stockholmsregionen utföras mellan den 1 april och den 30 november, under förutsättning att det är snö- och isfritt samt att huvuddelen av biotopkvaliteterna och naturvårdsarterna kan identifieras och att artrikedom kan uppskattas eller mätas. Metoden bygger på att naturvärdesobjekt identifieras och bedöms med hänsyn till biotopvärde och artvärde. Utifrån dessa två parametrar klassas varje naturvärdesobjekt enligt en fyrgradig skala, där klass 1 motsvarar högsta naturvärde, klass 2 högt naturvärde, klass 3 påtagligt naturvärde och klass 4 visst naturvärde. Tillägget Generellt biotopskydd innebär att förekomst av objekt som omfattas av det generella biotopskyddet enligt 7 kap. 11 § miljöbalken, t.ex. alléer och åkerholmar, ska identifieras och kartläggas. Metodiken som använts vid naturvärdesinventeringen beskrivs mer ingående i Bilaga 1.

Naturinventeringen och naturvärdesbedömningen omfattade:

- En förstudie med inventering av befintlig information rörande riksintressen, Natura 2000-områden, områdets eventuella skyddsvärda biotoper, naturvårdsarter, naturreservat, nyckelbiotoper, m.m. Denna information har bland annat hämtats in från Länsstyrelsen i Stockholms län, ArtDatabanken, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen.
- En naturvärdesinventering i fält på detaljnivå 3: detalj (genomförd 18 och 25 november 2020). Inventeringen inkluderade systematisk naturvärdesbedömning samt klassificering av områden med avseende på naturvärden som identifierats vid fältbesöket. I uppdraget kartlades även påträffade naturvårdsarter, samt särskilt skyddsvärda träd enligt Naturvårdsverkets definition (Naturvårdsverket 2012).

Med särskilt skyddsvärda träd avses:

- Jätteträd; träd grövre än 1 meter i diameter på det smalaste stället under brösthöjd
- Mycket gamla träd; gran, tall, ek och bok äldre än 200 år. Övriga trädslag äldre än 140 år
- Grova hålträd; träd grövre än 40 cm i diameter i brösthöjd med utvecklad hålighet i huvudstam

1.2 OMRÅDESBESKRIVNING

Naturvärdesinventeringen har utförts inom avgränsningen för fastigheten Yxan 4 (område A) och i ett område vid Skinnarviksringen (område B) i norra Högalid, Stockholms stad, Stockholms län (Figur 1).

Område A är ca 1,4 ha stort och utgörs främst av hårdgjorda ytor, byggnader och klippta gräsmattor, samt planterade trivial- och ädellövträd. Utredningsområdet angränsar till vägar och grönområden, med Kristinehovsgatan i sydost, Heleneborgsgatan och Pålsundsparken i norr, Varvsgatan i väst och Skinnarviksparken i öst. Bebyggelse omger även området i alla väderstreck. Byggnaderna inom utredningsområdet inkluderar föreningslokaler och ett äldreboende som drivs av Stockholms Borgerskap.

Område B är ca 0,53 ha stort och utgörs främst av klippta gräsmattor och öppna hållmarker med gles buskvegetation, samt ett gles trädskikt med ädellövträd och enstaka triviallövträd. Utredningsområdet angränsar till bebyggelse och vägar, med Kristinehovsgatan i nordväst och Skinnarviksringen i sydost. Bebyggelse i närheten av området inkluderar bl.a. byggnaderna inom område A, samt lägenhetshus i sydöst och nordöst.

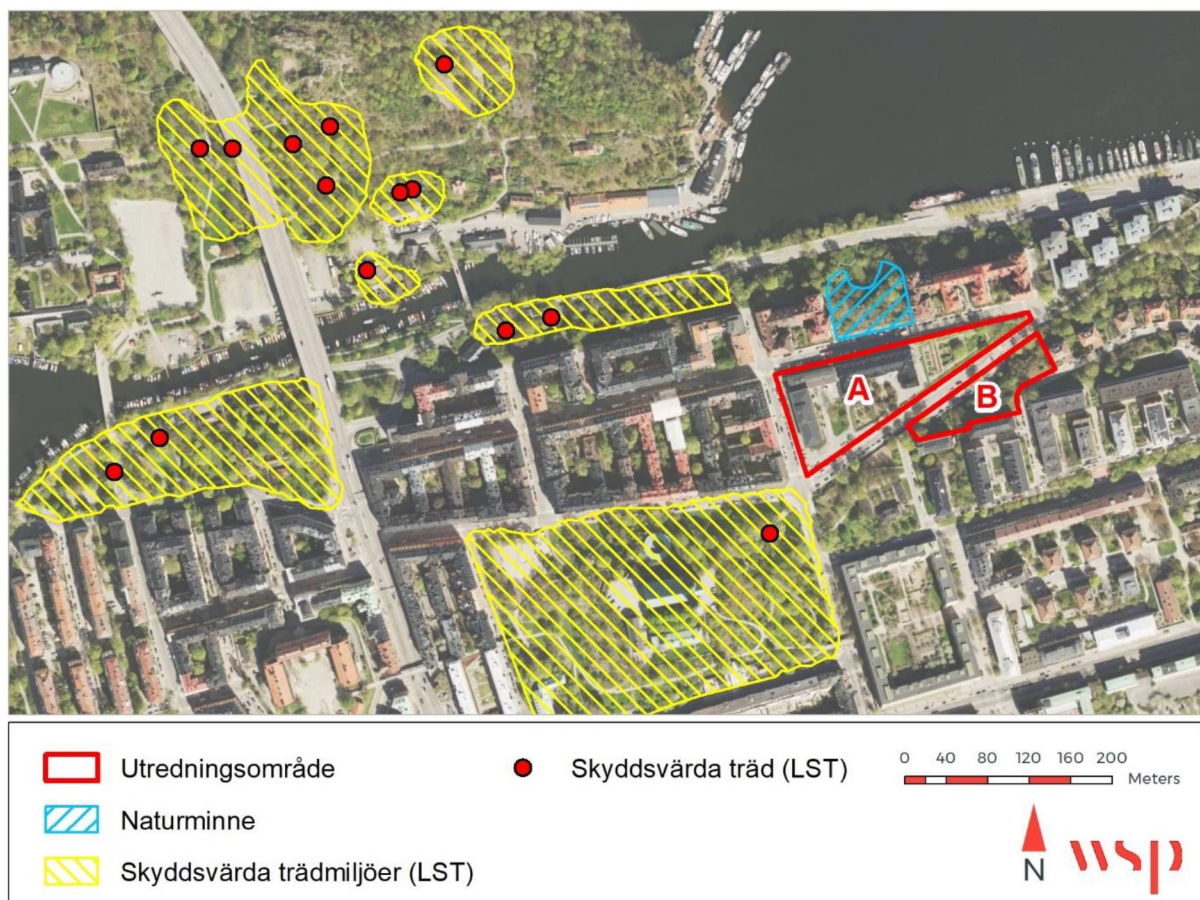
Figur 1. Karta över utredningsområdena. Ortofoto erhållet av Stockholms stad (2016), översiktskarta erhållet av Esri.

2 RESULTAT FÖRSTUDIE

2.1 REGISTRERADE NATURVÄRDEN

Utredningsområdena omfattas inte av några registrerade naturvärden, men det finns sådana värden i närheten av områdena (Figur 2). Strax norr om område A (ca 15 meter bort) ligger Pålsundsberget, ett av Stockholms stads två naturminnen. Området är skyddat för att bevara både geologiska och botaniska värden. T.ex. uppvisar området rester av en ursprunglig Stockholmsnatur, inklusive förekomst av den rödlistade arten stortimjan (VU) (Länsstyrelsen i Stockholms län 2005).

Det finns flera skyddsvärda trädmiljöer utpekade av länsstyrelsen i närheten av utredningsområdena, varav två av dessa är nära angränsande till område A. Det ena är ett område sydväst om utredningsområdena med en utpekad särskilt skyddsvärd ask och åtta efterträdare, dvs. nästa generations skyddsvärda träd (Länsstyrelsens webbGIS 2020). Efterträdare har ännu inte utvecklat håligheter, blivit tillräckligt gamla eller grova för att klassas som särskilt skyddsvärda, men kan på sikt komma att utveckla höga naturvärden. Det andra området ligger nordväst om utredningsområdena och omfattar två särskilt skyddsvärda träd; en alm och en ask, samt 2–3 efterträdare av vardera trädslaget (Länsstyrelsens webbGIS 2020).

Figur 2. Utredningsområdena i förhållande till ett naturminne, skyddsvärda träd och skyddsvärda trädmiljöer utpekade av länsstyrelsen. Ortofoto erhållet av Stockholms stad (2016).

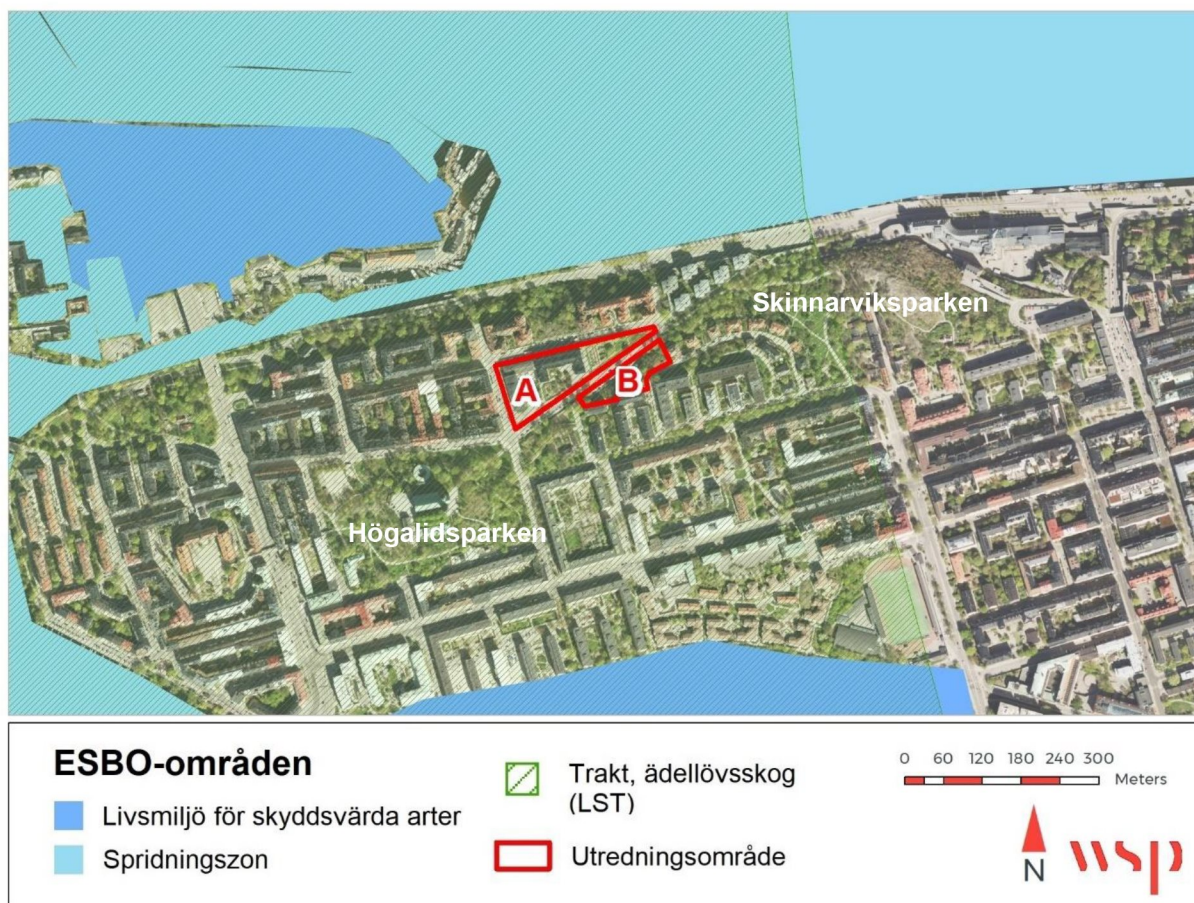
2.2 SPRIDNINGSSAMBAND

Utredningsområdena är belägna söder om två ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO) (Figur 3). ESBO-områden är kartlagda av Stockholms stad för att påvisa områden som har viktiga funktioner för att bevara biologisk mångfald i staden. Ett ESBO-område kan t.ex. vara ett särskilt artrikt område eller ett viktigt spridningsområde för olika arter (Stockholms stad 2014). ESBO-områdena som finns nära utredningsområdena är dels en s.k. livsmiljö för skyddsvärda arter, dels en spridningszon. Livsmiljöer för skyddsvärda arter är områden med dokumenterad förekomst, eller goda förutsättningar för förekomst, av skyddsvärda arter. Spridningszoner är områden där spridning av växter och djur är möjliga, men som i övrigt inte utgör optimala livsmiljöer för prioriterade arter eller artgrupper.

Utredningsområdena omfattas även av en värdetrakt för eklevande arter utpekad av länsstyrelsen (Södertälje–Gröndal, Figur 3). En värdetrakt är ett landskapsavsnitt med hög koncentration av olika naturvärden, t.ex. värdekärnor, förekomster av hotade arter och viktiga spridningssamband. Avgränsningen av värdetrakterna för ekmiljöer är baserad på hög förekomst av livsmiljöer för eklevande arter, som även ligger tillräckligt nära varandra för att arterna ska kunna sprida sig mellan olika livsmiljöer. Inom värdetrakten Södertälje–Gröndal förekommer 1919 registrerade skyddsvärda ekar och 721 formellt skyddade områden (Länsstyrelsen Stockholm 2020).

Den västra delen av område A omfattas även av en värdetrakt för eklevande arter enligt Stockholms stads ekdatabas (Figur 4). Ekdatabasen är en kartering av ekmiljöer i Stockholm som redovisar kärnområden, dvs. miljöer med hög koncentration av värdefulla ekar, som är gynnsamma för olika eklevande arter (Greensway AB 2018). Runt dessa kärnområden finns värdetrakter, dvs. utökade spridningsområden för eklevande arter. Ett kärnområde är beläget nordväst om utredningsområdet (Vinterviken, Reimersholme, Långholmen).

Område B är beläget mellan Skinnarviksparken och Högalidsparken (Figur 3) och är del av ett sammanhängande grönstråk mellan dessa områden. Detta kan utgöra en del av ett spridningssamband för bl.a. olika fågelarter som vistas i grönområden på Södermalm. I Skinnarviksparken finns gamla hålträd, täta buskage, död ved, ädellövträd och ett rikt fågelliv (Stockholms stad 2019).

Figur 3. Utredningsområdena i förhållande till utpekade ESBO-områden och värdetrakt för ädellövskog (LST). Ortofoto erhållet av Stockholms stad (2016).

Figur 4. Utredningsområdena i förhållande till värdetrakt och kärnområde för eklevande arter (Stockholms stads ekdatabas). Ortofoto erhållet av Stockholms stad (2016).

2.3 TIDIGARE FYND AV NATURVÅRDSARTER

Naturvårdsart är ett samlingsbegrepp för skyddade arter, fridlysta arter, rödlistade arter, ansvarsarter och signalarter. Dessa indikerar att ett område har högt naturvärde eller i sig självt är av särskild betydelse för biologisk mångfald. För mer information om naturvårdsarter, se Bilaga 1.

En utsökning av naturvårdsarter genomfördes i Artportalen den 23 november 2020 för rapporteringsperioden 2000–2020 (Figur 5). Resultatet visade flera inrapporterade fågelarter i närheten av utredningsområdena, samt inom område B. Fågelarterna finns rapporterade under olika samlingspunkter, och således kan fåglar som rapporterats utanför områdena även ha observerats inom något av områdena. Några rödlistade fågelarter som observerats är grönsångare (NT, fynd 2013 och 2015), rosenfink (NT, flera fynd, senast 2020) och duvhök (NT, flera fynd, senast 2018).

Utsökningen visade även två observationer av igelkott (rödlistad – NT, fynd 2006 och 2009) söder om områdena, samt två kärlväxter inrapporterade under en samlingspunkt i utkanten av Högalidsparken: murgröna (signalart, fynd 2006) och naverlön (rödlistad – VU, fynd 2006). Murgröna är en signalart i gammal ekskog och naverlön förekommer planterad och förvildad i främst södra Sverige.

Figur 5. Punkter med inrapporterade naturvårdsarter inom och i närheten av utredningsområdena. Ortofoto erhållet av Stockholms stad (2016).

2.3.1 Skyddsklassade fynd

En utsökning av dolda artfynd och fynd av skyddsklassade arter genomfördes den 25 november 2020. Dolda artfynd är fynd som rapportören valt att inte publicera öppet i Artportalen. Bland skyddsklassade arter återfinns speciellt de arter som är extremt sällsynta och samtidigt störningskänsliga. Dessa arter visas därför inte öppet i Artportalen. Sökningen omfattade utredningsområdena, samt en utökad buffertzoon ca 300 meter från områdesgränserna.

Resultaten av sökningen visade inga inrapporterade skyddsklassade fynd inom något av områdena. Utanför områdena fanns endast tre dolda fynd inrapporterade, varav två är över 20 år gamla (en kärlväxt och ett blötdjur) och det tredje är en fågel som troligtvis aldrig nyttjar själva utredningsområdena.

2.4 TIDIGARE TRÄDINVENTERINGAR

En trädinventering har tidigare utförts inom utredningsområde A av Funkia AB (2018) (Figur 6). Inventeringen redovisar bl.a. trädens art, skick och storlek (kron- och stamdiameter), samt bedömningar om träden ansågs värda att bevara eller flytta vid eventuell exploatering. Bedömningarna verkar främst vara gjorda ur ett estetiskt perspektiv. Således kan vissa träd som bedöms som "ej värda att spara" i utredningen ändå vara värda att bevara av naturvårdshänsyn, dvs. för att gynna biologisk mångfald i området.

Under trädinventeringen identifierades bl.a. en lindallé vid utredningsområdets västra gräns, där ett av alléträden har en håligheter i stammen. Flera träd med död ved i grenarna noterades också inom området.

Figur 6. Träd och buskar som inventerades inom utredningsområde A år 2018 (Funkia AB 2018). Ortofoto erhållet av Stockholms stad (2016).

En tidigare trädinventering har även utförts inom område B av Fojab (Bilaga 2). Inventeringen redovisar bl.a. trädens art, skick och storlek (kron- och stamdiameter). Rapporten innehåller även en allmän beskrivning av område B, bedömda konsekvenser av framtida exploatering på träden samt förslag på kompensationsåtgärder vid eventuell avverkning. Under denna inventering observerades arterna alm (rödlistad – CR), ask (rödlistad – EN), björk, bok, lönn, syren och hagtorn.

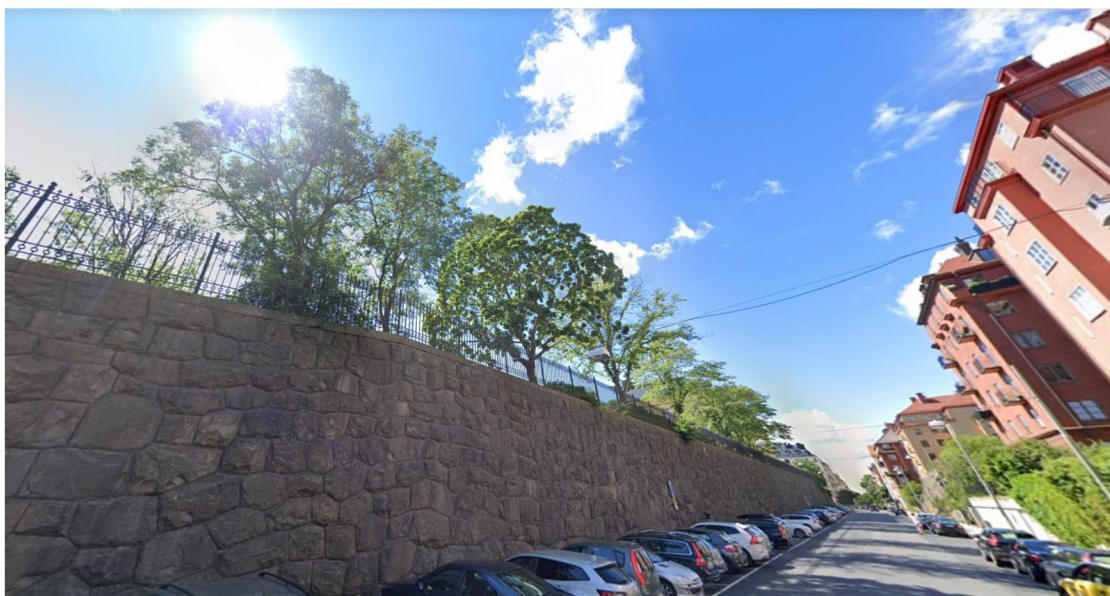
2.4.1 Alléer inom område A

Två alléer (trädrader) förekommer inom utredningsområde A (Figur 6):

- En allé med hamlade lindar längs områdets västra gräns
- En allé med alm, lönn och ask längs områdets nordöstra gräns

Alléer är biotoper som omfattas av generellt biotopskydd enligt 7 kap. 11 § miljöbalken om de mestadels består av vuxna träd och står längs en väg eller det som tidigare utgjort en väg eller i ett i

övrigt öppet landskap. Alléerna inom område A står på höjd bredvid vägen, med en ca 1–5 meter höjdskillnad, då gatorna runt fastigheten Yxan 4 har sprängts ned (Figur 7). Med anledning av detta bedömde länsstyrelsen den 3 september 2019 att dessa alléer inte uppfyller kraven för att omfattas av generellt biotopskydd (yttrande via mail till Oskar Pihl, Svefa Holding AB). Således krävs ingen dispens från det generella biotopskyddet om alléerna skulle påverkas negativt av en åtgärd eller verksamhet. Om något av alléträden klassas som särskilt skyddsvärt och riskerar påverkan krävs samråd med länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Figur 7. En allé med alm, lönn och ask, längs nordöstra gränsen av område A, sedd från Heleneborgsgatan. Hela område A står på höjd i förhållande till vägarna utanför fastighetsgränsen. Foto hämtat från Google Maps.

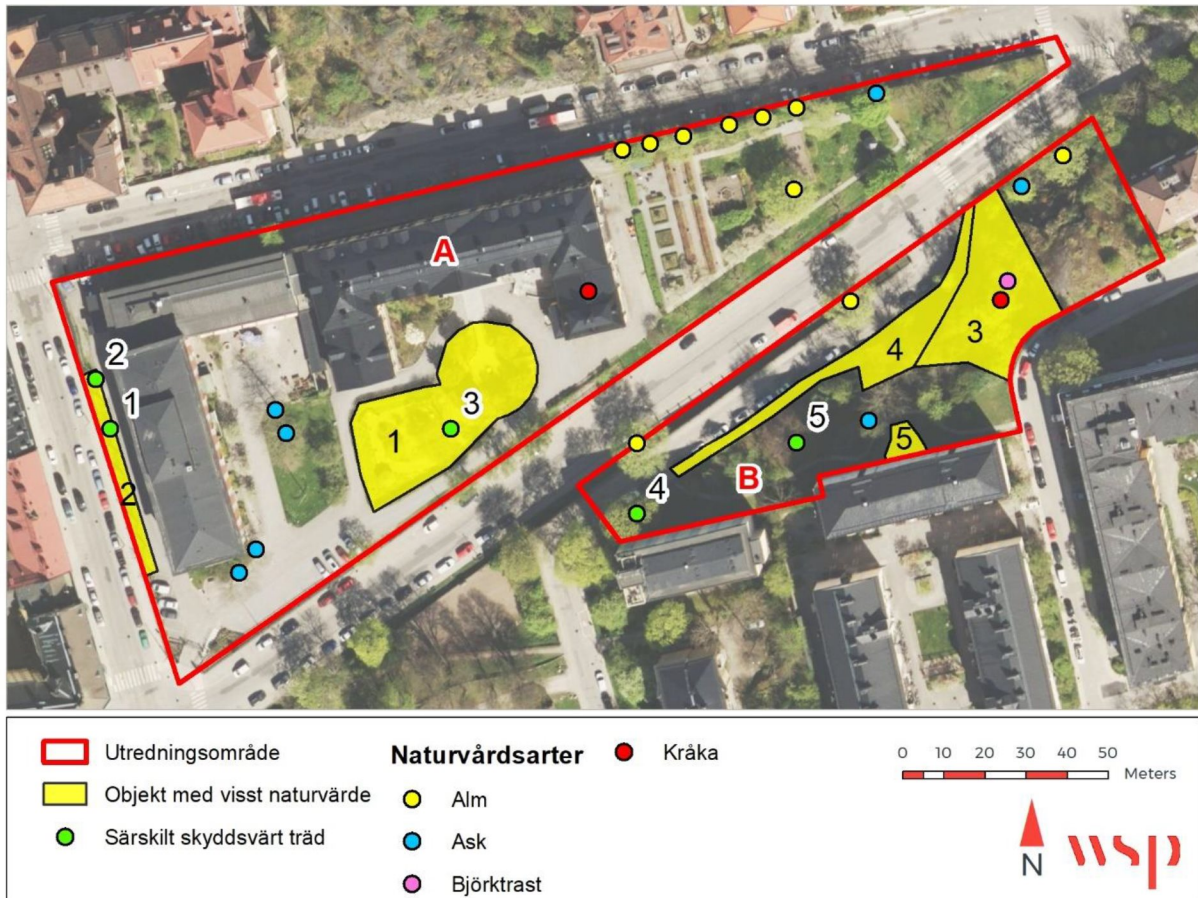
3 RESULTAT FÄLTINVENTERING

Resultatet av naturvärdesinventeringen i fält presenteras i tre delar:

- 3.1 Naturvärdesobjekt (fem objekt)
- 3.2 Fynd av naturvårdsarter (fyra arter)
- 3.3 Särskilt skyddsvärda träd (fem träd)

3.1 NATURVÄRDESOBJEKT

Fem naturvärdesobjekt identifierades inom utredningsområdena (Figur 8). Två av dessa finns inom område A och resterande tre inom område B. Objekten beskrivs i detalj nedan. Stora delar av respektive utredningsområde saknar klassning, det vill säga har inte nått upp till *klass 4 - visst naturvärde* enligt SIS-standard. Dessa områden inkluderar hårdgjorda ytor, byggnader, klippta gräsmattor, rabatter och övrig trädgårdsmiljö i område A, samt öppen hållmark, små ytor övervuxna med sly och klippta gräsmattor i område B.

Figur 8. Identifierade naturvärdesobjekt inom utredningsområdena, samt särskilt skyddsvärda träd (med ID-nummer) och naturvårdsarter. Ortofoto erhållet av Stockholms stad (2016).

Objekt 1: Trädgårdsmark**Naturvärdesklass 4 – Visst naturvärde**

Naturvärden: Blommande trädgårdsväxter. Blommande och bärande träd. Gammalt och grovt träd med håligheter.

Beskrivning: Liten trädgård med hårdgjorda ytor och rabatter. Busk- och fältskikt utgörs av trädgårdsväxter. Fågelbär och oxel växer i området, inklusive en grov oxel med håligheter i stammen (särskilt skyddsvärd enligt Naturvårdsverkets definition). Detta träd har högre naturvärden än resten av omgivningen och är bl.a. värdefullt för vedlevande insekter och svampar. Blommande och bärande träd i området ger vissa värden för fåglar och pollinerande insekter. Insekter gynnas även av blommande trädgårdsväxter i fält- och buskskikt. Visst biopvärde, lågt artvärde.

Naturvårdsarter: Inga vid inventeringstillfället.

Objekt 2: Allé med hamlade lindar**Naturvärdesklass 4 – Visst naturvärde**

Naturvärden: Hamlade lindar. Möjlig spridningsmiljö. Träd med håligheter och mulm.

Beskrivning: Allé med tio hamlade lindar i en enkel rad. Samtliga träd har en stamdiameter över 40 cm i brösthöjd (dbh) och två av träden har utvecklade håligheter med mulm. Dessa hålträd klassas som särskilt skyddsvärda enligt Naturvårdsverkets definition och är värdefulla för bl.a. vedlevande insekter och svampar. Hamlingen gör även att träden växer långsamt och lättare utvecklar stamröta och andra kvaliteter som ger värden för bl.a. insekter, mossor och lavar. Allén kan även utgöra ett viktigt spridningselement för arter knutna till gamla ädellövträd. Visst biotopvärde och lågt artvärde.

Naturvårdsarter: Inga vid inventeringstillfället.

Objekt 3: Hällmark**Naturvärdesklass 4 – Visst naturvärde**

Naturvärden: Bärande buskar. Förekomst av vide.

Beskrivning: Kuperad hällmark i brant sluttning. Glest trädskikt med enstaka vide. Bärande buskar som nypon och oxbär förekommer, samt sly från bl.a. vide. Trivialt fältskikt med högvuxen gräsvegetation och mossiga berghällar. Många småfåglar noterades i området vid inventeringstillfället, samt naturvårdsarterna björktrast och kråka. Objektet har vissa värden för fåglar och pollinerande insekter. Visst biotopvärde och lågt artvärde.

Naturvårdsarter: Björktrast (rödlistad – NT), kråka (rödlistad – NT).

Objekt 4: Bergvägg och sluttningar**Naturvärdesklass 4 – Visst naturvärde**

Naturvärden: Substrat till mossor och lavar. Bärande buskar.

Beskrivning: Brant bergvägg och sluttningar som planar ut i sydvästra hörnet av utredningsområde B. Glest trädskikt med enstaka björk och lönn. Rik påväxt av mossor och lavar på flera delar av berget. I fältskiktet vid bergsfoten och i små sprickor och utsprång i berget växer bl.a. stinknäva. Nyponbuskar och snöbär förekommer glest i området. Objektet har vissa värden för fåglar, mossor och lavar. Visst biotopvärde och lågt artvärde.

Naturvårdsarter: Inga vid inventeringstillfället.

Objekt 5: Liten berghäll**Naturvärdesklass 4 – Visst naturvärde**

Naturvärden: Substrat för mossor och lavar. Fuktiga mikroklimat.

Beskrivning: Liten berghäll med brant vägg. Rik påväxt av mossor och lavar. I fältskiktet växer bl.a. stinknäva och uppe på hällen står en ensam nyponbuske. Små sprickor och andra formationer i bergväggen skapar fuktiga mikroklimat. Objektet har främst värden för mossor och lavar. Visst biotopvärde och lågt artvärde.

Naturvårdsarter: Inga vid inventeringstillfället.

3.2 FYND AV NATURVÅRDSARTER

Under fältinventeringen observerades fyra naturvårdsarter (Figur 8). Två noterades i NV-objekt 3 och resterande fynd gjordes i delar av områdena som inte fick någon naturvärdesklassning. Arterna listas nedan:

Fåglar

- Björktrast (rödlistad – NT, ett fynd)
- Kråka (rödlistad – NT, två fynd)

Kärlväxter

- Alm (rödlistad – EN, tio fynd)
- Ask (rödlistad – CR, sju fynd)

3.3 SÄRSKILT SKYDDSVÄRDA TRÄD

Fem särskilt skyddsvärda träd identifierades under fältinventeringen (Figur 8, Tabell 1). Tre står inom område A (Figur 9) och två inom område B (Figur 10).

Tabell 1. Identifierade särskilt skyddsvärda träd inom utredningsområdena.

Träd-ID	Art	DBH (cm)	Hålighet	Kommentar
1	Lind	45	X (med mulm)	Står inom NV-objekt 2. Hamlad, del av allé. Stor hålighet.
2	Lind	50	X (med mulm)	Står inom NV-objekt 2. Hamlad, del av allé. Två små håligheter, en långt ned på stammen.
3	Oxel	87	X	Står inom NV-objekt 1. Flera små håligheter.
4	Lönn	82	X (med mulm)	Tvådelad stam. Stor hålighet med mycket mulm.
5	Bok	97	X	Minst en liten hålighet från spricka i barken.

Figur 9. Särskilt skyddsvärda träd inom område A. Bilderna är numrerade med trädens IDn.

Figur 10. Särskilt skyddsvärda träd inom område B. Bilderna är numrerade med trädens IDn.

4 SAMLAD BEDÖMNING

I dagsläget uppvisar utredningsområdena generellt låga naturvärden. De identifierade naturvärdesobjekten bedömdes ha *klass 4 – visst naturvärde*, då de har egenskaper som gynnar biologisk mångfald inom olika organismgrupper. Objekt 1 i område A har främst värden för fåglar och insekter pga. förekomst av blommande och bärande träd och blommande trädgårdsväxter. Den grova, särskilt skyddsvärda oxeln i objektet har även värden för vedlevande arter inom olika organismgrupper, t.ex. insekter och svampar. Objekt 2 har främst värden för insekter, mossor, lavar och vedsvampar, pga. förekomst av hamlade lindar, varav två hålträd med mulm. Allén kan även utgöra ett viktigt spridningselement för arter knutna till gamla ädellövträd.

Objekten i område B, och området i stort, bedöms främst innefatta värden för fåglar och pollinerande insekter på grund av förekomst av blommande och bärande buskar, samt mossor och lavar genom förekomst av goda substrat i form av en bergvägg och sluttande hållmarker. Vid fältbesöket noterades rik påväxt av mossor och lavar på bergsytorna, samt många fåglar som vistades i NV-objekt 3.

De tre särskilt skyddsvärda träden i området uppvisar högre naturvärden än deras kringliggande omgivning. Dessa träd är värdefulla för biologisk mångfald inom flera olika organismgrupper, t.ex. vedlevande insekter och svampar. Två träd i område A och ett träd i område B hade synlig mulm, dvs. organiskt material som bildas inuti stamhåligheter av död ved, exkrementer och rester av döda djur. Detta ger värden för olika insekter som lever i mulmen, t.ex. skalbaggar,flugor och klokrypare. Om en åtgärd inom området riskerar att negativt påverka särskilt skyddsvärda träd, t.ex. om träden behöver avverkas som konsekvens av exploatering, anses detta vara en väsentlig påverkan på naturmiljön. I

detta fall ska den planerade åtgärden anmälas för samråd med länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Inför ett sådant samråd kan det även vara lämpligt att utföra en kompletterande inventering av vedlevande insekter för att påvisa eventuell förekomst av rödlistade arter.

Flera naturvårdsarter inom utredningsområdena observerades utanför avgränsade naturvärdesobjekt och två rödlistade fågelarter observerades inom objekt 3. Björktrast och kråka är dock mycket vanliga fågelarter i stadsmiljöer och indikerar inte något högre värde som naturvårdsarter i detta sammanhang. Alm och ask är två trädslag vars populationer har minskat kraftigt i Sverige de senaste åren pga. sjukdomar. Särskilt populationen av alm minskar drastiskt och större delen av det svenska beståndet är idag drabbat av almsjukan. Då fortsatta minskningar av populationerna förväntas i framtiden bör friska, vuxna almar och askar bevaras.

Trots att utredningsområdena inte uppvisar höga naturvärden inom enskilda naturvärdesobjekt så kan områdena ha värden som del av större spridningssamband för arter knutna till äldre ädellövträd. De ädellövträd som förekommer inom områdena (alm, ask, fågelbär, lind och lönn i område A, samt ask, alm, bok och lönn i område B) utgör möjliga spridningslänkar mellan närliggande utpekade skyddsvärda trädmiljöer i en i övrigt tätbebyggd miljö. Blommande rabatter och buskar i parker och trädgårdar utgör även viktiga nektarresurser för pollinerande insekter i urbana miljöer.

Utredningsområdena är även belägna nära utpekade ESBO-områden och omfattas av en värdetrakt för ädellövskog, samt delvis av en värdetrakt i Stockholms stads ekdatabas. Detta tyder på att det kan finnas viss konnektivitet mellan områdena och viktiga livsmiljöer för olika arter. Då område B ligger mitt i ett grönstråk mellan Skinnarviksparken och Högalidsparken kan det även vara del av en viktig spridningslänk mellan dessa områden. Då naturmiljöer blir allt mer fragmenterade i urbana landskap till följd av ökad exploatering är det viktigt att bevara element i stadsmiljön som underlättar för spridning av arter mellan dessa livsmiljöer, t.ex. de två alléerna i område A, samt spridningslänkar mellan livsmiljöer, t.ex. område B.

Naturvärdesinventeringen i fält utfördes mycket sent på säsongen, vilket medför en viss osäkerhet i bedömningarna. Trots att det är tillåtet enligt SIS standard att utföra naturvärdesinventeringar t.o.m. den 30 november i stockholmsregionen kan det t.ex. finnas arter på platsen som bara går att observera under vår, sommar och tidig höst. Ett besök under dessa perioder skulle därför potentiellt kunna avslöja en större variation i t.ex. busk- och fältskikt, samt förekomst av naturvårdsarter som inte går att se i november. Med tanke på områdets karaktär bedöms det dock vara osannolikt att ett återbesök skulle resultera i högre naturvärdesklassningar inom området.

4.1 BEDÖMD PÅVERKAN PÅ FRIDLYSTA ARTER

Fridlysta arter som potentiellt skulle kunna förekomma inom utredningsområdena inkluderar ved- och mulmlevande insekter, fladdermöss, fåglar, mossor och lavar. Ved- och mulmlevande insekter bedöms de vara den fridlysta artgrupp som främst skulle kunna påverkas av exploateringsåtgärder, specifikt om de utpekade hålträden med mulm behöver avverkas. Detta medför förlust av livsmiljöer och spridningssamband för arter som t.ex. läderbagge, en fridlyst mulmlevande insekt som bl.a. förekommer i stadsnära natur (främst på ek, men även andra ädellövträd). Många fladdermöss använder även hålträd som boplatser, men det är ovanligt i träd som är omgivna av stadsmiljö.

Förutom enstaka fåglar observerades inga fridlysta arter under fältinventeringen. Det bedöms även vara osannolikt att fridlysta arter skulle förekomma inom områdena i sådan utsträckning att deras lokala bevarandestatus skulle påverkas av exploateringsåtgärder inom områdena. Bedömningen grundas främst på områdenas karaktär och tidigare rapporterade fynd i artportalen.

4.2 FÖRSLAG PÅ KOMPENSATIONSÅTGÄRDER

Exploateringsåtgärder inom områdena riskerar att påverka befintliga spridningssamband i det urbana landskapet. För att bedöma påverkan på spridningssamband kommer en konnektivitetsanalys utföras i ett senare skede av planprocessen.

Om de hamlade lindarna vid västra gränsen av område A behöver avverkas i samband med exploatering kommer detta innebära förlust av den allé som utgör NV-objekt 2, och därmed de två särskilt skyddsvärda träd (Träd-ID 1 och 2) som ingår i allén. Detta medför en förlust av naturvärden och spridningsmöjligheter för arter knutna till ädellövträd i området. Även om dessa värden inte går att ersätta fullt ut kan påverkan lindras genom olika kompensationsåtgärder. I detta fall rekommenderas att följande åtgärder vidtas inom område A:

1. Om träden i lindallén påverkas negativt av planerat arbete bör en ny lindallé planteras på lämplig plats i utredningsområdet. E-plantor bör väljas om möjligt och nyplanterade träd bör följas upp under tre år. Om något träd dör under dessa tre år ska det ersättas med ett nytt träd av samma art. En långsiktig skötselplan bör även etableras för att hamla träden, vilket gör att de växer långsammare och lättare utvecklar stamröta och andra kvaliteter som bl.a. gynnar insekter, mossor och lavar. På lång sikt kan detta skapa liknande naturvärden som den befintliga allén har.
2. För att ersätta gamla grova hålträd med mulm bör 1–2 mulmholkar sättas ut på lämplig plats i utredningsområdet. Detta återskapar liknande värden för mulmlevande arter som de två särskilt skyddsvärda träden har idag.
3. Skapa en faunadepå, dvs. en ansamling död ved, gärna i olika stadier av nedbrytning. Faunadepån bör tillverkas genom att återanvända död ved från de avverkade lindarna. Placera faunadepån på en öppen, solbelyst plats i utredningsområdet. Detta skapar värden för vedlevande insekter i området.
4. Sätt upp fågelholkar i träd runtom i utredningsområdet. Detta förstärker områdets värden för häckande fåglar genom att skapa boplatser.
5. Plantera blommande och bärande träd och buskar på lämpliga platser i utredningsområdet för att skapa värden för fåglar och pollinerande insekter. Exempel på lämpliga trädslag är fågelbär, hagtorn och hägg.

Om något av de särskilt skyddsvärda träden i område B behöver avverkas i samband med exploatering rekommenderas att kompensationsåtgärder nr 2–4 ovan även vidtas inom område B. Om de delar av NV-objekt 3 och 4 som har blommande och bärande buskar behöver tas i anspråk för kommande byggnation rekommenderas även att kompensationsåtgärd nr 5 vidtas inom område B.

5 REFERENSER

Litteratur

Funkia AB. 2018. *Inventering träd Kv Yxan*.

Greensway AB. 2018. *Stockholms stads Ekdatas. Uppdatering och komplettering*.

Länsstyrelsen i Stockholms län. 2005. *Naturminnen i Stockholms län*.

Naturvårdsverket. 2012. *Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd – mål och åtgärder 2012–2016*.

SIS. 2014: *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) - Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning*. SVENSK STANDARD SS 199000:2014.

SIS. 2014: *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) - Komplement till SS 199000*. Teknisk Rapport. SIS-TR 199001:2014.

SLU Artdatabanken. 2020. *Rödlistade arter i Sverige 2020*. SLU, Uppsala.

Stockholms stad. 2014. *Stockholms ekologiska infrastruktur – Bakgrund och beskrivning av databas och karta*.

Webbsidor

Artportalen. Information hämtad 2020-11-23.

www.artportalen.se

Länsstyrelsen Stockholm, webbGIS. Information hämtad 2020-11-23.

<https://ext-geodatakatalog.lansstyrelsen.se/GeodataKatalogen/>

Skogens pärlor, Skogsstyrelsen. Information hämtad 2020-11-23.

<https://www.skogsstyrelsen.se/skogens-parlor/>

Skyddad Natur, Naturvårdsverket. Information hämtad 2020-11-23.

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

VI ÄR WSP

WSP är ett av världens ledande analys- och teknikkonsultföretag. Vi verkar på våra lokala marknader med stöd av global expertis. Som tekniska experter och strategiska rådgivare har vi tillgång till ingenjörer, tekniker, naturvetare, planerare, utredare och miljöspecialister liksom professionella projektörer, konstruktörer och projektledare. Vi erbjuder hållbara lösningar inom Hus & Industri, Transport & Infrastruktur och Miljö & Energi. Med drygt 48 000 medarbetare på 500 kontor i 40 länder medverkar vi till en hållbar samhällsutveckling. I Sverige har vi omkring 4 000 medarbetare. wsp.com

WSP Sverige AB

121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7

T: +46 10 7225000
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
wsp.com